

תכלית עשר המכות

הקטורוגים מה נשתנו אלו מallow שישראל מוקפין בקיימה
כעבור במיעי אמו... ועל זה הוצרכו המכות להיות נוגע למצרים
ורפו לישראל, שנתרבו לישראל ובכל מכיה יצא ממדרגיה
את בקיימה ונכנסו במידה אחת בקדושה..

6. שמות פרק י
 (א) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הקב"ה את לפו
ואת לב עבציו למען שתיאתני אלה בקרבו :
 (ב) ולמען תספר לאוני בך ובך בך את אשר התעללתי במצרים
ואת אתני אשר שפטני בם וידעתם כי אני ה':
 (ג) ויבא משה ואקרו אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר ה' אלה
הברים עד מתי מתנית לנצח מפני שלח עמי ויעבדי :

7. שמות פרק ו פסוק יג
 וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצט אל בני ישראל ואל פרעה
מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים :

8. בראשית פרק טו
 (ו) ויאמר אליו אני ה' אשר הוציאתי מארך פשדים לנתת לך את
הארץ הזאת לרשותה :
 (ח) ויאמר אדרני ה' קהה לי אלה משלשת ועו משלשת ואיל משלשת
ויתר וגוזל :
 (ו) ויקח לו את כל אלה ויבtnר אתם בתוך ויתן איש בתרו
לקראת רעהו ואת חפר לא בתר :
 (ט) וירד עיט על הפלגים וישב אתכם אברים :
 (יא) ויהי המשמש לבוא ותרדמה נפלה על אברים והנה אימה
חסכה גדלה נפלת עליו :
 (יג) ויאמר לאברהם ידע כי גור יהיה זרעך בארץ לא להם
ועבדות ענו אתכם ארבע מאות שנה :
 (יד) וגם את הגוי אשר יעבדו זו אנכי ואחרי כן יצאו ברכש
גדול :
 (טו) ואתה תבוא אל אבתקיך בשלום תקבר בשכחה טובה :

9. מותו הגודה של פשת
 רביה יהודה היה נתון בהם סימנים: דצ"ז עד"ש באח"ב.

10. עלות ראהיה בעמ' רסז-רסה
 "עבדים היוו לפרש במצרים ויציאנו ה' אלהינו משם ביד
חזק ובורוז נטויה" - ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו
מצרים, הרי אנו ובנינו ובניינו משועבדים היוו לפרש
במצרים.

* אמר ר' זצ"ל היה אומר, כי אילו לא הוציא הקב"ה את
אבותינו מצרים, לחירות עולם, למתן תורה, הרי כל
העולם יכול וככל מרד חי האדם היו נשאים על מקום
בלי השתנות, וכן היה נשאר השעבוד לאותו פרעה
במצרים.

11. מותו הגודה של פשת
 ברוך שומר הבתחו לישראל, ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא
חייב את הקץ, לעשות כמו שאמר לאברהם ידוע תדע כי גור יהיה זרעך
הבתרים, שנאמר: "ויאמר לאברהם ידוע תדע כי גור יהיה זרעך
באرض לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את
הגוי אשר יעבדו זו אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

והיא שעמדה לאבותינו לנו, שלא אחד בלבד עמד علينا
לכלותנו, אלא שככל דור ודור עומדים עליינו לכלותנו, והקדוש
ברוך הוא מצילנו מידם.

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה
הרשע לא גור אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל,
שנאמר: "ארמי אובד אבי, וירד מצרים ויגור שם במתני מעט
והיה שם לגוי עצום ורב... וירעו אותנו המצרים ויענוו ויתנו
עלינו עבודה קשה".

1. אברבנאל שמות פרק ז
 ומה אמר: "בזאת תדע כי אני ה'", לפי שפרעה הוא חולק על
משה כמו שביארתי בג' שורות: הח' - שימוש הניה מציאות
סבה ראשונה מחויב המציאות עצמו, ופרעה חש לו מפני
שהיה חשוב שאליה העולם הוא הטבע ושגרם השמיים
הוא היה מנהיג הטבע השפל, ולכן-CS אמר משה: "כה אמר
ה'", השיב פרעה: "לא ידעת את הה'", כלומר אני מודה
במציאותו. והרשש השני הוא, שימוש הניה שהאלוה בחש זה
על כל דרכי בני האדם לתת לאיש כדרךו, ופרעה חש זה
באמרו: מי ה'. והשורש השלישי, שימוש הניה שהאלוה
יכול לשנות טבעי הדברים, ומחדשים בכל ובפרט כרצונו
ביבלו בב'ת, כמו אמר: "פָּנִים יְמַגְּנוּ בְּדָבָר אֶחָד, וְרֹצֶחֶת לְמַרְמֵן, וְכַאֲמָרְתָּ בְּקָרְבָּתְךָ", רוצה לומר,
יכחישו כמו אמר: "מי ה' אשר אשמע בקולו", רוצה לומר,
מה יכולת יש בו שאכני לפניו לשם בקולו.

הנה מפני זה באו המכות מכוונות לאמת שלושת השרשים
האלה, כי הנה לאמת מציאות האל באו ג' מכותיהם: דם
צפרדעים וכנים. וכך בראונינה מהם אמר כאן: "בזאת תדע כי
אני ה'", ובמכת הצפרדעים והכנים לא אמר דבר מזה, לפי
שלשות המכות ההם היו לאמת השורש הראשון ההוא,
ונסמכו בטעמן על הראשונה מהם. ואננס הג' מכות השניות
באו לאמת השורש השני, והם: ערוב דבר שחין. ולזה בראשונה
מבחן שהוא הערוב אמר: "למען תדע כי אני ה' בקרוב הארץ",
רוצה לומר, משגיח ומנהיג אותה, ובדבר ובשחין לא אמר דבר,
לפי שנסמך על מה שאמרו בראשונה מהן. ואננס הג' מכות
האחרונות שלהם: ברד ארבה חושך באו לאמת השורש השלישי,
שהוא היותו יתברך יכול לשנות הדברים הטבעיים כרצונו, וכך
אמר בראשונה מבחן שהוא הברד: "בעבור תדע כי אין כמוני
בכל הארץ", רוצה לומר, יכול לעמל בה בחפותו, והשתתים
האחרונות: ארבה חושך נתכו בראשונה מהן. ובאה אחריה
מכת בכורות להנקם מילדי העברים שהמיתו, ולהיות המכות
כולם מכוונות לרמזו שלשת השרשים האלה, היה רביה יהודת
נותן בהם סימנים: דצ"ז עד"ש באח"ב, כי היו הסימנים הם
כפי שלשות הכוונות שכיוון בהם הקדוש ברוך הוא.

2. מהר"ל גבוריות פרק ני
 ועוד יש לך לדעת גם כן, כי כאשר הביא הקב"ה על המצרים
המכות, הכה אותן בכל חלקי העולם... וחלקי העולם הם
עשירה, והם עשרה חלקים שבראה הקב"ה בששת ימי המעשה,
ולכל חלק אחד מאחד בפני עצמו, והם עשרה מאמרות
שבהם ברא עולמו.

3. משנה מסכת אבות פרק ה משנה א
 בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה תלמוד לומר, והלא
במאמר אחד יכול להבראות: אלא להפרע מרושים ולנתת שכר טוב
שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב
לצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות:

4. שפת אמת שמות פרשת וארא שנה תרלה
 מוו"ז ז"ל היה אומר, כי עשר מכות נגד עשרה מאמרות, ועי"ז
באו אח"כ לשערת הדברות, דעתית: בעשרה מאמרות נברא
העולם ומה תיל... כדי להפרע מרושים ולנתת שכר טוב
לצדיקים. בוודאי להפרע מרושים הוא פרעה דכתיב ביה:
"ויאני ועמי הרשעים", ולנתת שכר טוב לצדיקים היא התורה
שנקראת טוב שניתנה לבניי. ופירוש זה, כי קודם החטא היה
יכול להבראות במאמר אחד, אבל הקדוש ברוך הוא ראה כי
חטא האדם והיה תועבות היה בכל ונפרטו, צד הרע העשר מכות
לשרים, והטוב לשערת הדברות שהוא בפרט, ודיבור לשון
הנהגה, כמ"ש בזוהר"ק ע"פ: "וזדברת בס", להתנגד כל המעשים
ע"פ דברי תורה ע"ש. ולהביא הקדושה בפרטות בכל מעשה,
צריכין מכות לתקן צד הרע עשר מכות, וכך יציאת מצרים
הכנה לכל המכות דכתיבנא לעיל:

5. ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק שמות פרשת בשלח
 אך באמות ידוע שבודאי לא נזכר המכות, כי אין מעורר לה'
להוציאו בני ישראל בעל כרחו דפרעה ולא שום מכיה, רק מפני

ברצוני יחרב יאורן, ולא עוד אלא יעלה באשה במקום ברכה ושבוגה, ואותך יקייא מאורמתך. בעצם אין כי אם גור הארץ — כל עוד ארצת אנו כי בכך. מכת הערוב הראתה, כי רק עלי-פי גוירתה היא מפנה חית המדבר ("ערוב" = "ערבה": מדבר) את מקומה לאדם; במאמר ה' תיפול המחיצה, ולא יהיה האדם עוד בטוח, אפילו בתיו הוא. רק באדמתו אותו עם, הנחשב על ידם כברים חסרי זכויות, לא תעוז החיה לפגוע. ולאחרונה גילה הברד לתרהמתם של המקרים המזועזעים, כי אך יותן רמו מלמעלה — וכל תנאי הארץ, מערכתה ומוגנה, ייהפכו משקיעיה אויר מועטים במצרים, רק היואר יעניק לה לחות, ומעולם לא ירד בה אפו ברוד. ולפתע היא תראה, והנה כל טבע אקלימה נהפר; ועם ברוד ראשון זה שבתולדותיה Maiimhet האפשרות, שתיהפוך לחבל אדמה אחרת לחלוتين. (לכן הוכרו על הברד במלים אלה: "כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגופתי אל לבך!" — להלן ט, יד).

צפראדע, דבר ארבה = עבדות: שתי אשליות מלאות את לבם של בעלי העבד, עורי ידמה להם, כי בצדך יתנסאו על עבדיהם: האשלייה של מי שסביר להיות "אדם עליון", ואשלית בעל-הכוח ובבעל-הרכוש היהיר. והנה הצפראדע, החיים הנphantot, החומקת מפני האדם אל ביצה וסוט, תיטוש מהבוואה, תופיע עזות-פנים בכל מגורי האדם, תקפות ותעלת בחזפה על גיויהם של נושא הכתיר בגאוות; ותורם, כי גם שרך זעיר ושפלו לא יירא עוד מפנים, למען ירפא מטירוף גאוותם והתנשאותם. ואחר יבוא הדבר וישמיד את הסום, סמל עצמתם, את החמור והגמל נושא רוכשם, ואת הבקר והצאן, עיקר קניינם. ולאחרונה ייכל הארבה את יתר הפליטה משיפעת פריים, אשר יותר להם הברד.

כנים, שחין, חושך = עינוי: המכחות והכאבם, שפקדו עתה את הגוף, ולימודם מה טיבם של חי צער, מכואב ומחסור, היו הכנים, השחין, והחוושר, שכלאם והריעים שלושת ימים. כי זה היה אופיו של החושר: אין ה' זוקק לששלאות ולמצודה, כדי לכלוא בהם את האדם. ה' אוסרו בעבותות הלילה — קפוא יהיה אל מקומו ולא יעז לנוע, כבול ישב וירעב, עד ישיבתו ה' אל האור.

אם נעיין מקרוב, נמצא זיקה של הקבלה בין שלושת הקבוצות הללו ובין שלושת הבחינות, שהיו שורשה של גלות מצרים ובוטלו על ידי הגואלה. גרות, עבדות ועינוי (השווה פ' לעיל א, יד, ו, ו) היו מרכיביה של הפורענות, אשר מצרים הביאו על ישראל, ובם חטא. וכמיותן של אלו כן מידתן של המכות, בהן נעשו: גרות, עבדות ועינוי, למען יירוגו, כי חסרת-shore היא הת נשאותם על העם האומלל, ולמען יחושו על ברם הם את מר עוני. רם, ערוב וברוד — הדגימו למצרים, כי אף גרים היו בעצם בארץם הם, ומה היה זכותם אפילו לשולב בישראל את משפטם, בנימוק שగרים היו. צפראדע, דבר וארבה — חשבו את אפסות היסוד, עליו השתמשו את גאות אדנותם על המושפלים לעבדות. כנים, שחין וחושך — היו עינויים שאילצו לחוש על גופם, מה הרגשת הנتون במישטר של עינויים שיטתיים. ואילו מכך בכוורות מתמה את המערה והביאה לאחרונה את הגואלה.

סיווגן של המכות הוא אפו כלהלן:

גרות	עבדות	עינוי
רם	צפראדע	כנים
ערוב	דבר	שחין
ברוד	ארבה	חושך

מכת בכורות דצ"ך מפח משגען גרות-עבדות-זעינוי על-ידי גילוי גבורות ה' בימים וביבשה; עד"ש מפח משגען גרות-עבדות-זעינוי עליידי גילוי גבורות ה' ביושביה החקים של הארץ; באח"ב מפח משגען גרות-עבדות-זעינוי עליידי גילוי גבורות ה' במעטה האויר המקיים ארץ ותושביה.

דם, ערוב, ברוד = גרות: גר הוא אום, שההיתו בארץ מותנית ברצונו ובסובלנותו של אחר. בטחונה העצמי של מצרים ינקה מיאורה. בזוכתו ישבה גאה על אדמתה, ולבה רם על כל אומה אחרת; אף דימתה עצמה בלחיתוליה בחסדי שמיים, באומרה: "לי יاري ואני עשיתני" (יחזקאל כט, ג). באמצעות מכת הדם אמר ה' למצרים: לי יאורן,